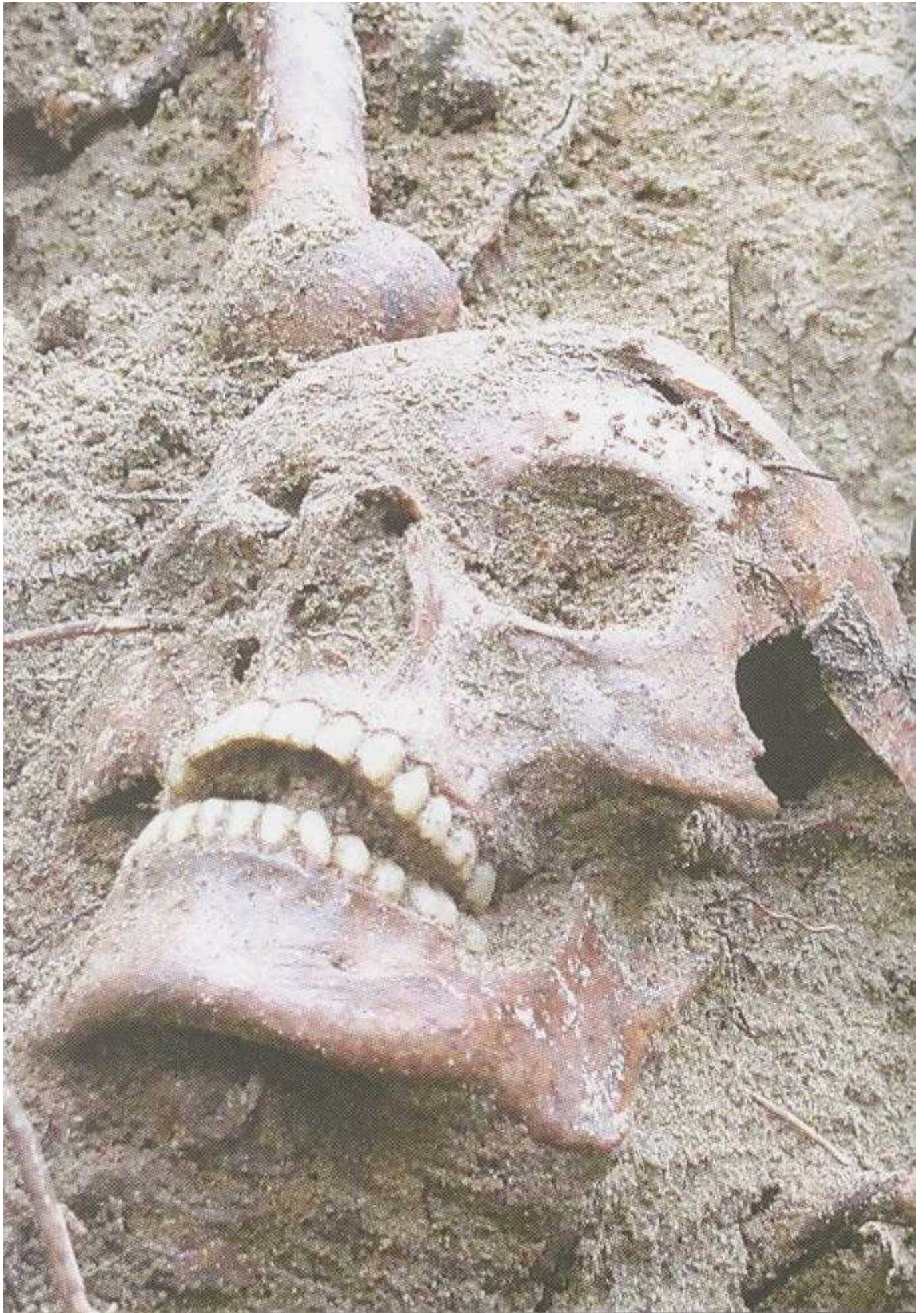

Ironijom povjestne zbilje od potpunog su ih zaborava oslobodili sinovi poražene, hrvatske vojske, a iskapanje su obavili sinovi pobjedničke, također hrvatske vojske' ...

JAKLJAN 1945.

Spomen obilježje žrtvama komunističkog zločina

Trajna po(r)uka

Utvrđivanje istine o komunističkim zločinima počinjenim tijekom, a posebno nakon Drugog svjetskog rata trajni su memento i po(r)uka o razmjerima i stradanju kojem je bio izvrnut hrvatski narod u svojoj ne tako davnjoj prošlosti. Stotine tisuća nedužno ubijenih Hrvata obvezuju sve na iskazivanje dubokog poštovanja prema onima koji su utkali svoje živote u temelje neovisnosti jedine nam Domovine.

Surova ubojstva vidljivih Dubrovčana i žitelja okolnog područja započela su u listopadu 1944., s tzv. 'oslobodjenjem' Dubrovnika, koje je obavljeno uz pomno pripremljeni scenarij, kada su se partizanski ideolozi nemilosrdno razračunavali u ime uspostave novog totalitarnog jugokomunističkog poretka. Na tom putu najviše su im smetali nositelji katoličke vjere i zagovornici hrvatske nacionalne misli. Ustvari, „krivnja“ svih ubijenih imala je isti nazivnik. Ubijeni su, jer su Hrvati. Naprasna ubojstva bila su dubrovačka svakodnevica, dok je fraza o antifašističkoj borbi, podvala i nevješta krinka jugokomunista u obračunu s hrvatskim domoljubima. Uostalom, ti isti komunisti i danas sedam desetljeća od rata uporno šute i zataškavaju počinjenje zločina prednika, čime sami osporavaju svetu ideju antifašizma.

Izlaskom Hrvatske iz Jugoslavenskog jarma 1991. godine obnavlja se rad Udruge ratnih veterana „Hrvatski domobran“, koji svojim sustavnim djelovanjem ispravljaju povjesnu nepravdu, istražuju i obilježavaju starišta nedužnih žrtava komunističkog zločina na čitavom prostoru Lijepe naše. Nažalost, niti Dubrovnik nije iznimka, dapače, preteča je 'Bleiburga'! A nedavno

otkrivena grobišta na otocima Elafitskog arhipelaga konačno su progovorila. Elafiti su najtužnija 'niska komunističkog zločina'.

Daksa i Jakljan! Na prvome 54, a na drugom 214 ekshumiranih ostataka likvidiranih civila, svećenika, vojnika. Ubijenih bez suda, optužbe, suđenja! Zbog toga do današnjih dana nitko nije odgovarao...

Napominjemo kako će Udruga Hrvatski domobran iz Dubrovnik sukladno usvojenom programu rada obilježiti svako znano gubilište, jamu, stratište, ... kao trajni podsjetnik prošlim i sadašnjim, a za opomenu budućim generacijama na tragične dane prošlog stoljeća.

Niti datum otkrivanja spomenika žrtvama komunističkog zločina na otoku Jakljan nije nasumice odabran. Svih 214 ekshumiranih, ubijeni su nakon završetka drugog svjetskog rata, u drugoj polovici svibnja 1945. godine, i u kasnijem razdoblju.

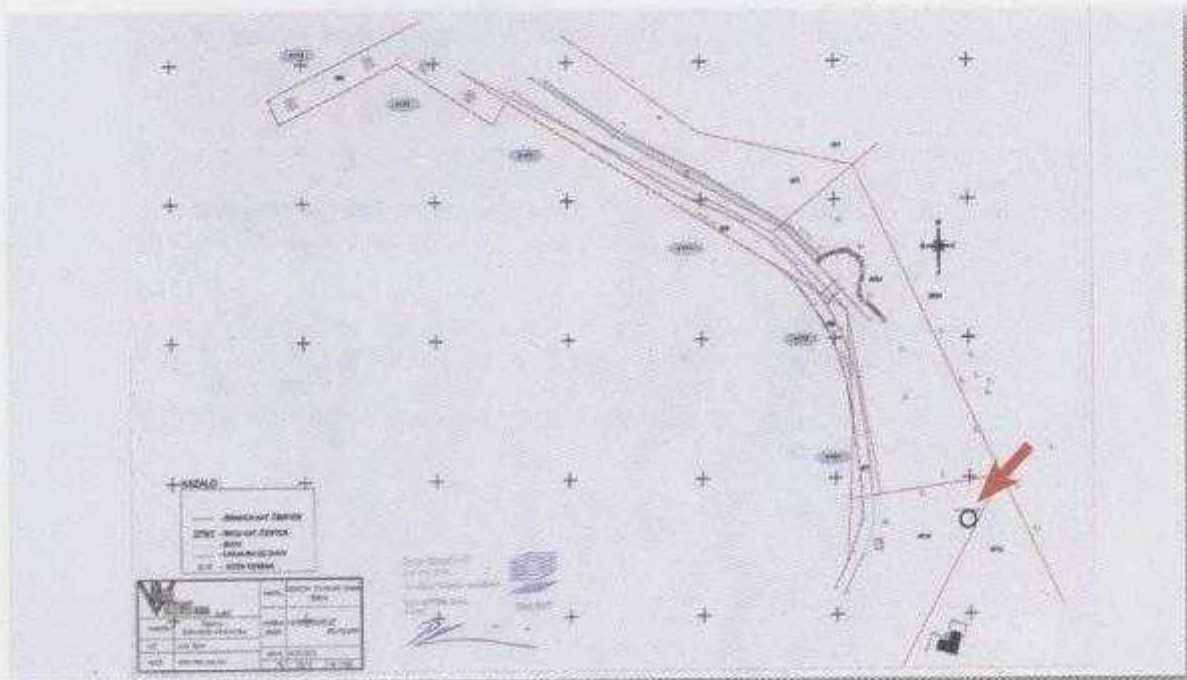
Stoga će Udruga nastaviti organizirati i obilježavati, pohoditi i moliti za nevine žrtve s otoka Jakljana svake treće subote u mjesecu svibnju, tj. tjedan dana nakon Bleiburgu.

Sve to činimo kako se takvi i slični zločini nikad više ne bi ponovili!

U Dubrovniku, svibanj 2014.

Za Hrvatsku Uvijek!

Udruga Hrvatski domobran Dubrovnik
Željko Kulišić, predsjednik

HRVATSKI DOMOBRAN DUBROVNIK

Jenipa Kosara 30, pp 267
20 000 Dubrovnik
tel/fax: 020/332-682
e-mail: domobran1@optinet.hr

MB: 0677248
OIB: 43114839894
ŽR: 2190001-1190368520 HPB

Hrvatski domobran je stari ime za pripadnike regularne hrvatske vojske, a datira još od 1866. godine nakon Austro-ugarske nagodbe, kada su u Hrvatskoj hrvatske domobranske jedinice okupile svoje zapovjedništvo u hrvatskom jeziku. Sastav hrvatske domobrane karakterizirala je vojna vjerna koji nisu bili domobran, a ne vjeli agenciji niti imali nade domova ili domovine, on je dakle bio obrambeni vojnik. I još zbog tog obrambenog značaja, ovo je domobranje bilo iznimno dobro. Članovi ovog društva morali su biti svaki prethodni pripadnik Hrvatske domobranske vojske II svjetskog rata, njegova obitelji, rodbina, obitelji i rodbina svih poginulih domobrana u II svjetskom ratu i nakon rata u vojsci.

Broj: 28 / 2009
Dana: 15. svibnja 2009.

ŽUPANIJSKOM DRŽAVNOM ODVJETNIŠTVU U DUBROVNIKU
Dr Ante Starčevića 23
20 000 DUBROVNIK

KAZNENA PRIJAVA

protiv:

više nepoznatih počinitelja koji su u vremenu od 1943. do 1945. godine pogubili više stotina žitelja Dubrovnika i njegove šire okolice na prostoru od Molunta do Vela Luke, a tijela ubijenih nalaze se na stratištima otoka Dakse, Jakijana, Mljeta i Korčule, kao i na užem području Grada Dubrovnika.

Obrazloženje

Prilikom ulaska partizanskih postrojbi u Dubrovnik u listopadu 1944. godine, uslijedila su brojna uhićenja građana koji su otpremljeni na Korčulu, daleko od sredine u kojoj su živjeli i radili, kako bi se obračunalo s njima, bez opasnosti od intervencija i utjecaja tih sredina, posebno u Dubrovniku, a nakon drastičnih postupaka likvidacije na predjelu Orsula, Daksa, Boninovo i Montovjerna. Jugokomunisti su brižljivo vodili računa o javnom mnijenju koje je bilo vrlo uzburkano i uznemireno brojnim ubojstvima nad dijelom najuglednijih građana Dubrovnika kada je pogubljeno 45 građana na Daksi, otočiću ispred Gruške luke, i to u vremenu od 25-27. listopada 1944. godine.

Na temelju dostupnih, a šturih informacija može se osnovano utvrditi da su u prvim danima uhićenja jugokomunistička vojska i partizanski odredi, počinili stravičan i nezapamćeni zločin nad više stotina Hrvata, bez ikakva kaznenog sudskog postupka, bez pokušaja da se utvrdi njihova možebitna krivnja ili da im se pruži mogućnost da se od optužaba brane.

Nakon pogubljenja objavljeni su oglasi „U ime naroda Jugoslavije“, u obliku presuda sudskog vijeća Vojnog suda komande Južno Dalmatinskog područja, nakon navodnog suđenja na smrt strijeljanjem, prve skupine od 35 osoba, uz nadnevak „Dubrovnik, 26. 10. 1944.“, iako taj sud u kritično vrijeme nije bio ni formiran, niti je ikakvo suđenje održano i/ili presuda donesena. Drugi pak oglas nadnevka „19.11.1944.“, objavljuje imena i prezimena 14 osoba koje „Vojni sud dubrovačkog područja“ na raspravama od 14. i 15. 11. 1944. osuđuje na smrt strijeljanjem. Riječ je zapravo o dvije skupine zatvorenika, ljudima koji su ubijeni na Korčuli, odmah na početku studenoga, bez ikakvog sudskog postupka. Za svakog pojedinog od ubijenih u „Indeksu“ se naknadno upisuje nadnevak smaknuća, pa je tako upisano kako je 5. studenoga 1944. strijeljano 6 osoba, a dana 6. studenoga 1944. strijeljana je skupina od 8 osoba, svi sa dubrovačkog područja (prilog: „Sve naše Dakse“ str. 313. i 314.). U „Indeksu suđeni lica“ pronađena su imena i prezimena upisana po abecednom redu s minimalnim osobnim podacima. U odjeljku „Kratak opis djela“ tako piše: „ustaša“ ili „ustaškinja“, „gestapovac“, „špijun okupatora i rovario protiv NOP-a“ i td.

Dokazi:

Oglas „Vojnog suda Komande Južno Dalmatinskog Područja“ „U ime naroda Jugoslavije“, Dubrovnik, 26. oktobra 1944.“;
Oglas „Vojnog suda Dubrovačkog Područja“ od 19. 11. 1944“;
Viastoručno pismo Ante Jurjevića –Baje od „25.X.1944.“, upućeno Obilaskom komitetu KPH za Dalmaciju, na Visu;
„Indeks suđeni lica“-neutvrđene provenijencije;
Joško Radica: „Sve naše Dakse“ (Matica Hrvatska Dubrovnik, listopad 2003.)

Kako zbog svega navedenog, smatramo da postoji osnovana sumnja da su u djelovanju osumnjičenih nepoznatih počinitelja ostvarena sva bitna obilježja kaznenih djela iz čl.158. st. 1. Kaznenog zakona, („NN“ RH 110/97), predlažemo da Državno odvjetništvo poduzme sve zakonom predviđene radnje, te da se protiv nepoznatih počinitelja pokrene kazneni postupak pred nadležnim sudom, kako bi bili proglašeni krivim i konačno kažnjeni po zakonu.

U svezi s iznesenim predlažemo pokretanje postupka ekshumacije posmrtnih ostataka smaknutih osoba na području otoka Korčule (jame „Vranine“, „Šibalove noge“, „Bultina“ i dr.), kako bi se utvrdile neprijeporne činjenice potrebne u postupku što će se voditi pred nadležnim tijelima

Prilozi: 2

Za Udsugu
Hrvatski domobran
Joško Kulišić, predsjednik

Od ideje do nacрта

Autor idejnog rješenja obilježja 'Jakljan' u spomen na 214-icu likvidiranih zarobljenika na otočiću Jakljan je dugogodišnji član i tajnik Udruge Hrvatski domobran Dubrovnik, gospodar Nevenko Bilobrck (1928.). Isti je također tvorac već ranije izrađenih spomen obilježja za Domobranksko groblje 2006. i Orsulu 2006., Daksu 2009. i Vraninu 2010. Njegovi radovi su prepoznatljive rešetkaste konstrukcije od inoxa, koje simboliziraju zatvorske rešetke, u podlozi su grobni humci, a spomenikom dominira nezaobilazni križ kao vjersko obilježje ubijenih.

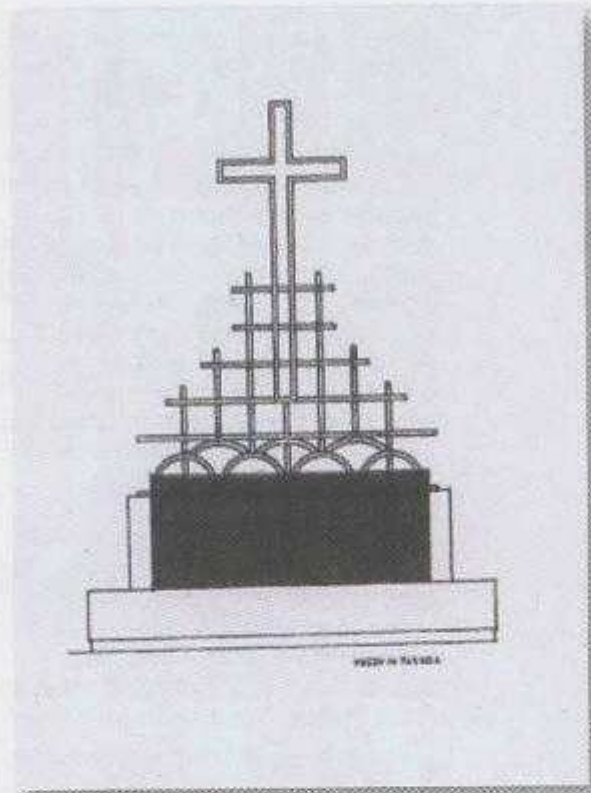
Na prošlogodišnjem javnom natječaju Ministarstva branitelja za idejno rješenje svehrvatskog spomenika žrtvama komunističkog terora sudjelovao je i naš član sa svojim radom. Između prispjelih preko 30 radova pobijedila su trojac autora iz Zagreba sa uspješnim spomeničkim rješenjem 'kocka'. Prvi spomenik žrtvama komunističkog režima u spomen na 15-oricu nevino ubijenih 1946. godine postavljen je 30. prosinca 2013. godine u Sincu pored Otočca.

Međutim, članovi Udruge nisu dvojili oko rada gospara Nevenka za lokaciju na Jakljanu.

Na zadanoj površini spomeničkog prostora veličine 5x5 metara u prednjem središnjem dijelu izradio bi se temelj i donji betonski dio spomenika u dvije razine. Isti je obložen svijetlim kamenim pločama.

Gornju cjelinu spomenika upotpunjuju rešetkasta kompozicija izrađena od inoxa promjera 20 mm i s inox križem iz profila 20x40 mm, sve to od visokokvalitetnog nerđajućeg čelika.

Na gornjem kamenom bloku je okomita ploča debljine 50 mm od crnog granita. Veličina ploče ovisi od duljini teksta, na kojem su predviđena brončana slova.

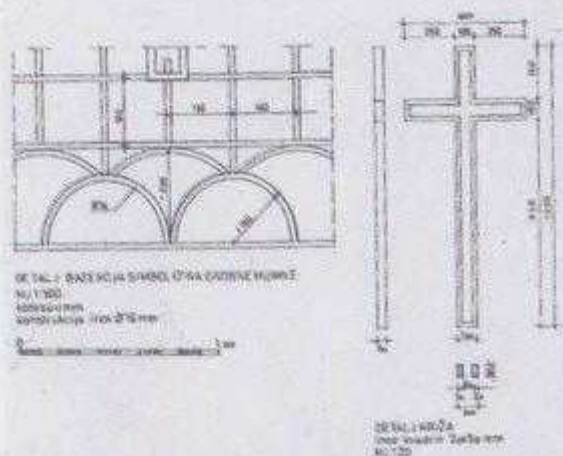
Metalna kompozicija je simbolična i nosi upečatljivu poruku: srednji rešetkasti dio simbolizira zatvor, patnju, bol i smrt žrtava, donji polukružni dio simbolizira grobne humke, a križ kao vjersko obilježje ubijenih usmjerava umrle duše prema nebu i vječnosti.

Križ je nezaobilazni dio spomenika s obzirom na vjeroispovijest žrtava u Hrvatskoj.

Na stražnjem dijelu spomeničke cjeline moguća je izgradnja ovalnog zida na koje bi se postavile kamene ploče s imenima identificiranih žrtava, a po potrebi u dva reda (maksimalno 16 kamenih ploča 450x650 mm, gdje se može uklesati do 160 imena).

Oblik ovalnog zida je vidljiv iz priložene projektne situacije. Ostatak spomeničkog prostora popoditi kamenim pločama, gdje bi se prigodno postavljali stalci i vijenci.

Ovako zamišljena izvedba spomenika primjenljiva je na svakom terenu, a troškovi izrade ovisno od lokaciji terena, relativno su niski. Spomenik je izrađen od visokokvalitetnog inoxa otpornog na koroziju bez obzira na geografske i vremenske uvjete. Ekonomičnost ugrađenog materijala ne iziskuje dodatne troškove održavanja.

Prvi dokazi zločina: žrtve su svezani žicom

Zapisnik

Dana 18. kolovoza 2011. godine prvi put su članovi domobrana obišli stratište na otoku Jakljanu, mjestu smaknuća većeg broja zarobljenika, koji su likvidirani potkraj svibnja 1945. godine, nakon završetka II svjetskog rata. O zločinu su stariji mještani znali, rijetko su o tome pričali, a bojeći se komunističkih ubojica i moguće odmazde, šutjeli su punih šesdeset godina.

Iz Dubrovnika su krenuli predsjednik i tajnik Udruge Hrvatski domobran, Željko Kulišić i Nevenko Bilobrk, a u Šipanskoj Luci su nam se priključili gospoda Kuzma Stjepović, rođen 1925.g., i Zvonimir Koporčić rođen 1928. g., koji su nas i ranije pozivali da zajednički obidemo otok Jakljan, mjesto stradanja većeg broja zarobljenika, sve obrazlažući riječima: 'dodite dok ima nas živih svjedoka'. Manjom barkom dovezli smo se do otočića Jakljan, gdje su nam nedaleko od obale precizno pokazali mjesto egzekucije, zatrpanu udubinu-kavu, koja je nastala ranijim iskapanjem gorskog pijeska od strane lokalnog stanovništva, površina kave veća od 1.000 m². Ukupna površina čest.zem.br. 2671 K.O. Šipan-Lakljan, je 4950 m², upisano Dječje odmaralište, Beograd. Susjedna parcela čest.zem.br. 2578 privatno je vlasništvo više obitelji: Roze Knežević, Mata Palunka, Frane Radovan i Nike Duboković.

Inače, gđin Stjepović je emigrirao 1947. godine u

Kuzma Stjepović i Nevenko Bilobrk u Luci Šipanskoj

Italiju, a kasnije je živio u Kanadi, a 1991. se vratio u RH. Detaljno je ispričao kazivanje jednog sumještana, također Šipanca Luka Ivankovića, koji mu je za susreta u Italiji odao dobro čuvanu komunističku tajnu, rekavši kako je na Jakljanu likvidirano puno vojnika, te da je UDB-a na Jakljanu obavljala likvidacije nepoćudnih Hrvata sve do 1951. godine. Sam Ivanković, iako i sam udbaša, pobjegao je 1951. godine 'razočaravši' se u komunizam i tamo 'olakšao dušu' ispričavši sve Kuzmi Stjepoviću.

Inače, poznato je kako se na otok nije moglo slobodno

dolaziti sve do polovice 70.-tih godina prošlog stoljeća, a tek su 1974. godine izgrađeni bungalovi za potrebe dječjeg ljetovališta. Pričalo se kako su prilikom izgradnje temelja sjevernog objekta radnici naišli na ostatke kostiju i tri ljudske lubanje, pa, iako je bilo planirano, nisu nastavili s daljnjom izgradnjom kućice prema sjevernom dijelu parcele čestice 2671. Nedavnom provjerom utvrđeno je

Zvonimir Koporčić i Nevenko Bilobrk

kako o tom 'otkriću' nije bilo nikavog policijskog zapisa u u PU Dubrovnik.

Prema istraživanjima **dr Augustina Franića predsjednika Društva političkih zatvorenika podružnica Dubrovnik, a temeljem svjedočanstva hrvatskog emigranta Grge Žutelije, objavljenom u 'Političkom zatvoreniku' broj 187., iz listopada 2007. godine,** sve je ukazivalo kako je tada još neotkriveno grobište na Jakljanu bilo mjesto masovne likvidacije zarobljenih njemačkih i hrvatskih mornara i zrakoplovaca, i konavoskih vojnika i civila, koje su partizani prevozili iz Dubrovnika u zatvor na Korčuli, dok su Njemce zarobili u Istri i oko Trsta. Nakon Pule i Opatije smjestili su ih u Lovranu, odvojili sve mlade od 24 godine, a njih oko 150 odvedeni su u nepoznato, dok je ostalih 130 ukrcano u brodicu u Lovranu. Prevozili su ih najprije do Zadra, zatim u Šibenik, Split i konačno na Korčulu. Nakon par dana zatvora u Korčuli, njih 102-icu su 'otpremili' u Boku Kotorsku prema Žutelijinom tekstu: 'Križni put do mora'. Prema svemu iznesenom, izgledno je bilo kako su baš svi zarobljenici ukrcani u Korčuli odvedeni i ubijeni na otočiću Jakljan, u što su nas uvjerali g. Stjepović i Koporčić. Nakon analize svih šturih informacija postupno smo odredili mjesto počinjenja strašnog zločina na otoku Jakljanu.

U Dubrovniku, 21. kolovoza 2011.

Ostatci zarobljenih vojnika i mornara

Egzekucija metkom u potiljak

Insel - Isola - Island Jakljan

ZUR ERINNERUNG AN DIE 214 KROATISCHEN UND DEUTSCHEN
GEFANGENEN, DIE ALS OPFER KOMMUNISTISCHER VERBRECHEN
AUF DER INSEL JAKLJAN NACH DEM ENDE
DES 2. WELTKRIEGES UND DANACH ERMORDET WURDEN
DIE AUSGRABUNGEN DER STERBLICHEN ÜBERRESTE
ERFOLGTEN VOM 18. BIS 28.FEBRUAR 2013
HRVATSKI DOMOBRAN DUBROVNIK, MAY 2014

IN MEMORIA ALLE 214 VITTIME DEL CRIMINE COMUNISTA
COMPIUTO SUI PRIGIONIERI CROATI E TEDESCHI
SULLA ISOLA DI JAKLJAN, UCCISI DOPO LA FINE DELLA
SECONDA GUERRA MONDIALE NELL' ANNO 1945 E SUCCESSIVAMENTE.
ESUMAZIONE ESEGUITA DAL 18 AL 28 FEBBRAIO 2013
ASSOCIAZIONE HRVATSKI DOMOBRAN, DUBROVNIK, MAGGIO 2014

IN MEMORY OF 214 VICTIMS OF THE COMMUNIST CRIMES
COMMITTED ON CROATIAN AND GERMAN PRISONERS
ON THE ISLAND OF JAKLJAN, MURDERED AFTER THE END OF
THE SECOND WORLD WAR IN 1945 AND LATER.
ESCUMATION EFFECTED FROM 18. TO 28. FEBRUARY 2013
ASSOCIATION HRVATSKI DOMOBRAN, DUBROVNIK, MAY 2014

Počivali u miru!

Neka im je laka Hrvatska zemlja!

Ministarstvo obrane
Republike Hrvatske

Dubrovačko-neretvanska
Županija

Udruga Hrvatski Domobran

Volksbund Deutsche
Kriegsgräberfürsorge e. V.

Grad Dubrovnik

U SPOMEN NA 214 ŽRTAVA KOMUNISTIČKOG
ZLOČINA POČINJENOG NAD HRVATSKIM I
NJEMAČKIM ZAROBLJENICIMA NA OTOKU
JAKLJANU, UBLJENINIM NAKON ZAVRŠETKA
DRUGOG SVIJETSKOG RATA I KASNIJE.

ISKAPANJA POSMRJNIH OSTATAKA OBAVLJENA
OD 18. - 28. VELJAČE 2013. GODINE.

UMJESTO NEKROLOGA:

*SPLETOM OKOLNOSTI SVI UBLJENI BILI SU
'DVOSTRUKI ZAROBLJENICI'. ZA ŽIVOTA, KADA
SU IH ZAROBLJENE DOVELI NA JAKLJAN I UBILI.
DRUGI PUT POSTALI SU 'ZAROBLJENICI' KORJENJA
OGROMNOG BORA, KOJI JE IZRASTAO NAD
TLJELIMA ŽRTAVA. TAKO SU UBLJENI I SIMBOLIČNO
PODLJELILI SUDBINU 'ZABRANJENOG' OTOKA, KOJI
JE OD KRAJA DRUGOG SVJETSKOG RATA SVE DO
USTROJA HRVATSKE DRŽAVE, BIO ZAROBLJENIK
OMRAŽENOG VLASTODRŠCA, REPRESIVNOG
KOMUNISTIČKOG REŽIMA*

Detaljno se pregledavaju svi pronađeni ostatci ubijenih

Kronologija zločina na Jakljanu

U prostorijama Udruge Hrvatski domobran Dubrovnik održan je u ponedjeljak 11. ožujka 2013., sastanak Upravnog odbora na kojem se raspravljalo o tek završenoj ekshumaciji i pokopu žrtava komunističkog zločina počinjenog na otoku Jakljanu nakon završetka Drugog svjetskog rata. Ocijenjeno je kako je pronalazak grobišta i iskapanje na Jakljanu bio dosada najveći pothvat u radu Udruge od obnove njenog rada 1991. godine do danas, kako zbog brojnosti žrtava, tako i zbog zahtjevnosti i složenosti čitavog projekta.

Vrijedno je istaknuti višegodišnji ustrajni trud, kao i brojne aktivnosti koje su dovele do rješenja dobro

čuvane tajne i otkrivanja mjesta izvršenja zločina, a posebno je impresivan bio postupak ekshumacije ubijenih zarobljenika. Također je nedvojbeno potvrđeno kako su stravičan zločin počinile partizanske postrojbe

uz pomoć znanih lokalnih izvršitelja i to nakon 15. svibnja i formalnog završetka Drugog svjetskog rata.

Skoro sedamdeset godina nakon partizanskog pokolja na otoku Jakljanu, koji su izvršitelji i nalogodavci 'tajili' s neshvatljivom lakoćom i zaprepastujućom šutnjom, okončan je pomno pripremljeni i nadasve složeni postupak ekshumacije. Nakon toga uslijedio je pokop zemnih ostataka 214-orice njemačkih i hrvatskih vojnika, zrakoplovaca i mornara, brutalno likvidiranih zarobljenika sa otoka Jakljana u zajedničku grobnicu na Domobranskom groblju. Svi su oni pobijeni nakon završetka Drugog svjetskog rata, kada su predavši se partizanskim postrojbama u Istri i oko Trsta, krenuli na put bez povratka. Time je potvrđena englesko-srpska zavjera o izručenju i nehumanom postupanju sa zarobljenicima, članovima poražene vojske nakon njihove predaje u blizini Bleiburga. Patnja i stradanje brojnih žitelja šireg dubrovačkog područja, mogu se također usporediti sa strahotama bleiburške tragedije kroz

20/03/2013 11:43

Nepobitni dokazi

koju su prolazile stotine tisuća razoružanih Hrvata. I Dubrovčani imaju svoja 'krvava grobišta' poput Bleiburga i Maclja. Poredana niska otočkih stratišta, počam od Dakse, Jakljana, Mljeta, Lastova, pa sve do Korčule svjedoče kroz kakav su pakao prolazili ubijeni vojnici, civili i svećenici s Jadranskog križnog puta.

Svekolika tehničko-organizacijska priprema, od same ideje do konačne realizacije projekta 'Ekshumacija i pokop žrtava komunističkog zločina počinjenog na Jakljanu nakon Drugog svjetskog rata' trajala je ukupno desetak godina, za što su zaslužni svi članovi i vodstvo Udruge Hrvatski domobran iz Dubrovnika. Svoja vrijedna istraživanja okrunili su pretraživanjem lokaliteta na otoku Jakljan u razdoblju od 18. do 28. veljače 2013. godine, vremenu kada je i realiziran svukupni projekt.

Nakon iskapanja posmrtnih ostataka, isti su prebačeni na Domobransko groblje u Gospinom polju, da bi u petak 01. ožujka 2013. u 09,00 bila održana prigodna komemoracija i pokop zemnih ostataka njemačkih i hrvatskih vojnika i mornara. Tom dirljivom činu, kojeg je predvodio dubrovački biskup mons. Mate Uzinić, nazočili su dr Petar Palić, don Željko Kovačević, fra Ivan Brković i don Ivica Pervan. Iz Zagreba su zbrinjavanju posmrtnih ostataka prisustvovali izaslanik njemačkog veleposlanika u RH, vojni ataše u RH, gosp. Jörg Rauber, ministar branitelja gosp. Predrag Matić, pomoćnik ministra na čelu Uprave za zatočene i nestale, gosp. Ivan Grujić, pomoćnik ministra na čelu Uprave za pravne i stambene poslove, gosp. Bojan Glavašević, zatim, župan dubrovačko-neretvanski gosp. Nikola Dobroslavić, iz

Grada Dubrovnika predsjednica Gradskog vijeća gđa Olga Muratti i zamjenici gđa Tatjana Šimac Bonačić i gđin Niko Šalja. Među brojnim uzvanicima pogrebu su nazočili i predstavnici mnogih Udruga proisteklih iz Domovinskog rata, gospoda Niko Vuković, Vitomir Bajac, Marija Obad, zatim predstavnici Udruge političkih zatvorenika iz Drugog svjetskog rata, na čelu s gđinom Augustinom Franićem i gđin Ivo Brešković iz Udruge Daksa 1944-45, te brojni predstavnici društvenog i političkog života Grada.

Zločinački "rukopis"

Nazočnima se uvodno obratio predsjednik Udruge Hrvatski domobran gđin Željko Kulišić, koji je napomenuo kako se ulaskom partizana u jesen 1944. godine iz temelja promjenio život u Gradu, a mnogim su dubrovačkim obiteljima donijeli samo bol i patnju. Jer, pojam 'Slobode' za Dubrovnik, koju su naši preci stoljećima tako ljubomorno čuvali, ima sasvim drugačije značenje od njihove riječi 'Oslobodenje'. U glavama većine Dubrovčana, kao da je ugrađen genetski kod 'slobodarskog gena' koji je čuvao i očuvao 'Slobodu' sve do ulaska partizana potkraj 44. i njihova provođenja u djelo pojma 'Oslobađanja'.

Nakon II. svjetskog rata ostala su skrivena brojna stratišta, prethodnice Bleiburga, od Orsule, Boninova, Montovjerne, Domobranskog groblja, Dakse i mnogih jama poput Vranine i Bultine na Korčuli, koje su postale nijemi svjedoci preskupe cijene tzv. 'Oslobodenja'. Članovi obitelji i sugrađani ubijenih neistomišljenika 'pobjedničkog' komunizma, godinama su u tišini

Zastrašujući prizor

svojih domova oplakivali svoje najmilije.

Povjesničari i lijeve i desne provincijencije i danas se spore optužujući jedni druge zašto su se na ovim prostorima pobjednici tako okrutno obračunavali s poraženima. Zbog 'Slobode' ili zbog tzv. 'Oslobodenja'!!!

I kada su mnogi do danas neprocesuirani zlikovci pomislili kako će njihovi zločini počinjeni u onoj državi biti amnestirani u našoj Domovini, ovih je dana snažno odjeknula vijest o 214 otkrivenih i ekshumiranih žrtava komunizma, nakon gotovo sedam desetljeća šutnje, na koju su se očito zavjetovali u maniri mafijaške 'obitelji'. Zamro je osmijeh na licima svih dobronamjernika kad su strašne slike s iskopina grobišta na Jakljanu obišle svijet, podsjetio je Kulišić.

Posebno dojmljiv govor održao je dubrovački biskup mons. Mate Uzinić koji je rekao kako se ovom

Zločin otkriven nakon 68 godina

komemoracijom i molitvom želi ispuniti dužnost kršćanskog pokapanja mrtvih, 'ali i još jednom na konkretnom primjeru upozoriti na razmjere zla koji su se događali na ovim prostorima za vrijeme Drugog svjetskog rata i osobito, nažalost, poraća.' 'Ovo ne kažem zato što smatram da je komunistički sustav bio gori od nacističkog i fašističkog – previše je tu sličnosti da bismo mogli reći tko je gori – nego zato što je komunistički sustav nakon 18. listopada 1944. počevši od Orsule, preko Dakse, vidimo i Jakljana, Mljeta i osobito Korčule, posijao puno više žrtava nego su to na ovom našem području učinila prethodna dva'. Spomenuvši brojku od 214 žrtava biskup Uzinić je rekao: 'To je više nego dvostruko od onoga što se pretpostavljalo, a što je još jedan od dokaza da su razmjeri zla koje se dogodilo u komunističkim čistkama nakon Drugog svjetskog rata koji do danas nisu rasvijetljeni, a nažalost još nema dovoljno političke volje da ih se rasvijetli, puno viši nego

U obilasku stratišta Ministar branitelja Predrag Matić, voditelj Ureda za nestale i ubijene osobe pukovnik Ivan Grujić i Željko Kuličić

se pretpostavljalo, te završio riječima kako nema razlike između zločina nacizma i komunizma.

Tijekom deset radnih dana veoma složenog i nada-sve zahtjevnog posla na Jakljanu, gdje je na prostoru napuštene 'kave' pijeska iskopano preko 1.200 m³ pije-ska i pomno pregledana površina istražnog polja veličine 40x50 m, tik uz pristanište, gdje je ekshumirano

214 ostataka ubijenih njemačkih i hrvatskih zaroblje-nika. Nakon otkrivanja stratišta, na Jakljanu je organi-zirana tiskovna konferencija u petak 22. veljače og., kojoj je uz brojne novinare svih hrvatskih medija, nazočio i ministar branitelja gđin Predrag Matić i voditelj Ureda za nestale i ubijene osobe pukovnik Ivan Grujić, dožup-an DNŽ gđin Frano Skokandić i predsjednik Udruge

Komemoracija na Domobranskom groblju u Gospinom polju u Dubrovniku

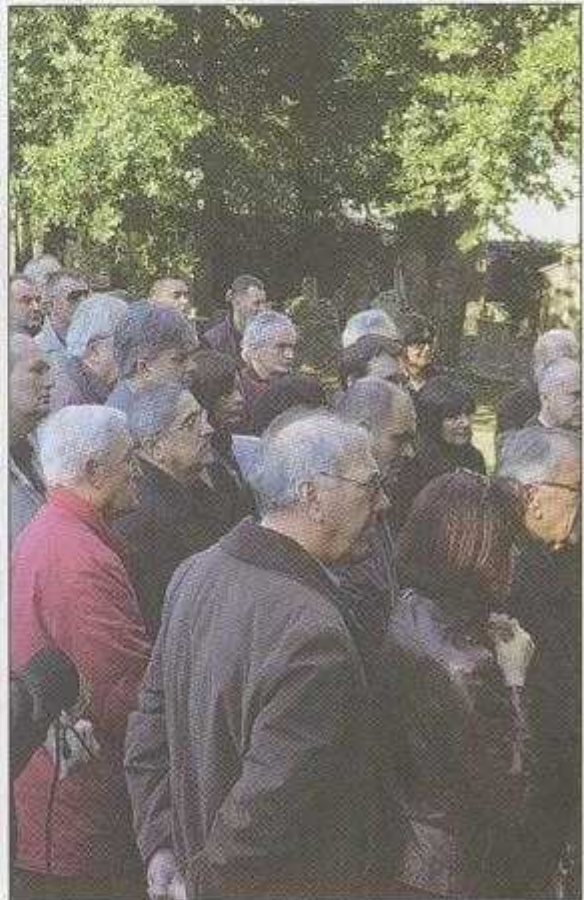

Mons. Meto Uzinić, biskup dubrovački

Hrvatski domobran gđin Željko Kulišić. Novinari su ostali zapanjeni viđenim prizorima i brojnosti egzekucija, a na licu mjesta svjedočili su ostatci žice svezane oko ljudskih udova, kojom su nesretnici bili privezani, dok su rupe od strijeljiva na ljudskim lubanjama potvrđivali 'uspješnost obavljane likvidacije'.

Inače sva saznanja domobrana, bila su utemeljena na 'labavim' iskazima malobrojnih živih svjedoka preživjelih domobrana, sudionika stradanja i pogibe brojnih domoljuba tijekom i nakon II. svjetskog rata. Za pristup ozbiljnom istraživanju i iskapanju određenog lokaliteta bilo je potrebno obaviti razgovore sa svima onima koji su i sedam desetljeća nakon rata, imali bojazan ili možda 'strah od odmazde'. Inače, Udruga Hrvatski domobran je još 15. svibnja 2009. godine podigla tužbu pred Općinskim državnim odvjetništvom u Dubrovniku protiv više 'nepoznatih počinitelja' za brojne zločine počinjene na širem dubrovačkom prostoru od Konavala, Dubrovnika, Dakse, Jakljana, Mljeta, Korčule, Dubrovačkog primorja i Pelješa.

Dvije i po godine od podizanja tužbe u studenom 2011., požurnicom se potaknulo ODO-u Dubrovnik kako bi se pomakli s 'mrtve točke' sve nenaklonjene birokratske strukture koje vladaju u najvećem dijelu hrvatskih institucija sudstva i pravosuđa. Također valja spomenuti kako u proteklih dvadeset godina nije bilo iskazane volje vladajućih struktura niti lijeve, ni desne

provinijencije za pokretanjem istrage nad nekim od tada još brojnih živih sudionika zločina počinjenih na dubrovačkom području za vrijeme i nakon završetka II svjetskog rata.

Međutim, upornošću šačice volontera, članova Udruge Hrvatski domobran pomaklo se klatno u pravom smjeru, pa se posao pronalazjenja, ekshumiranja i pokapanja posmrtnih ostataka ubijenih Hrvata, nestomišljenika komunizma više nije mogao zaustaviti. Zemni ostaci ljudskih kostiju iz brojnih jama i stratišta su progovorili o silini zločina i razmjerima zla totalitarnog režima. Stoga, ne možemo, a ne zapitati se zašto je trebalo proteći skoro 70 godina nakon onog rata, da bi se omogućilo predstavnicima Udruge Hrvatski domobran iz Dubrovnika otkrivanje strašnog komunističkog zločina na Jakljanu, gdje su ubijeni mladi ljudi, muškarci, vojnici, mornari! Ili još izravnije pitanje. Zašto je trajala komunistička šutnja duga jednog čitavog ljudskog vijeka! Zbog koga, ili zbog čijih ideala. U ime čije 'Slobode', i u ime kojeg 'Oslobodenja'.

Tko je odgovoran i tko će biti procesuiran, pitanje je na kojemu nećemo stati, nego ustrajati, jer istina se mora znati, nju smo dužni podastrijeti našim potomcima.

Možda upravo sada u vrijeme korizme, koje je kao naručeno za pokoru i oprost grijeha. Prinos žrtve, pokajanje. Promjenu svakog ponaosob. Možda će nekome od još živih egzekutora ili nalogodavaca proraditi savjest, te se iskreno pokajati za sve grijeha, učinjene i prešućene. S ovog mjesta pozivamo najodgovornije u institucijama pravosuđa: 'Odradite svoj posao', umjesto bezbroj puta ponovljene otrcane floskule 'neka institucije rade svoj poso'!

Na kraju posebno valja pohvaliti člana hrvatske

Polaganje vijenaca (slijeva na desno) Ante Margaretić, Željko Kuličić, Vedrana Pešević i Miho Pulitika

Vlade i ministra branitelja gospodina Predraga Matića, članove Uprave za nestale i zatočene osobe na čelu s pukovnikom Ivanom Grujićem, djelatnike specijalne postrojbe MORH-a na čelu s poručnikom Sašom Škorićem, kao i predstavnike PU Dubrovačke na čelu s gđinom Mirkom Alemanijem, koji su vrhunskom profesionalošću u iznimno teškim i nadasve složenim uvjetima ekshumirali ostatke 214-oro ljudi, očeva i sinova, vojnika i mornara. Zarobljenika, koji su protekom od skoro sedam desetljeća, ponovno postali 'zarobljenici' korijenja okolnih borova', postavši tako i simbolično sastavnim dijelovim 'zabranjenog' otoka Jakljana.

Dubrovački trombunjeri 'na straži'

Ishođeni dokumenti Grada i Źupanije

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO FINANCIJA

REGISTAR KONCESIJA

Klasa: 363-01/13-01/20
Ur. broj: 513-06-02-13-20
Zagreb, 27. lipnja 2013.

HRVATSKI DOMOBRAN DUBROVNIK
JOSIPA KOSORA 30, 20000 DUBROVNIK

Temeljem članka 9. Pravilnika o Registru koncesija (NN 26/2013) dostavljamo vam

Obavijest o upisu u Registar koncesija

Ugovora klasa 947-01/13-01/34, urudžbeni br. 2117/1-01-13-6, za koncesiju **KONCESIJA ZA POSEBNU UPOTREBU POMORSKOG DOBRA, U SVRHU POSTAVLJANJA SPOMENOBILJEŹJA NA OTOKU JAKLJANU, GRAD DUBROVNIK.**

Navedeni ugovor upisan je u Registar koncesija pod identifikacijskim brojem : **116132.**

Ugovorena naknada uplaćuje se sukladno Naredbi o načinu uplaćivanja prihoda proračuna, obveznih doprinosa te prihoda za financiranje drugih javnih potreba, na sljedeći broj računa :

NAKNADA ZA KONCESIJU NA POMORSKOM DOBRU
HR8210010051709829207 PNB 05 1161326

Obavijest je izdana elektroničkim putem, te je pravovaljana bez pečata i potpisa.

¹ Identifikacijski broj ugovora je jedinstven i nepdvojiv broj koji se generira programski pri unosu podataka iz ugovora u bazu podataka Registra koncesija. Svaku promjenu evidentiranog ugovora davatelj koncesije prijavljuje Registru koncesija na LP obrascu pozivajući se na dodijeljeni identifikacijski broj. Pretraživanje podataka u Registru koncesija za određeni ugovor također se obavlja korištenjem pripadajućega identifikacijskog broja odnosno ugovora.

² Uplata naknade za koncesiju u korist računa državnog, županijskog, gradskog/općinskog proračuna, broj HRxx1001005-16xxxxxxx, a pozivom na broj po modelu 26, gdje je prvo polje oznaka vrste prihoda, drugo polje identifikacijski broj (ID) ugovora, a treće polje 16. Uplata naknade za koncesiju u korist računa zajedničkih prihoda, broj HRxx1001005-17xxxxxxx, a pozivom na broj po modelu 05, gdje je prvo polje identifikacijski broj (ID) ugovora.

REPUBLIKA HRVATSKA
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
GRAD DUBROVNIK
Gradsko vijeće

KLASA: 564-01/13-01/02
URBROJ: 2117/01-09-13-8
Dubrovnik, 30. studenoga 2013.

Na temelju članka 8. Pravilnika o postavljanju spomenika, spomen-ploča, skulptura, sakralnih obilježja i sličnih predmeta („Službeni glasnik Grada Dubrovnika“, broj 11/10.) i članka 32. Statuta Grada Dubrovnika („Službeni glasnik Grada Dubrovnika“, broj 4/09., 6/10., 3/11., 14/12., 5/13. i 6/13. – pročišćeni tekst), Gradsko vijeće Grada Dubrovnika na 4. sjednici, održanoj 30. studenoga 2013., donijelo je

ZAKLJUČAK
o postavljanju spomen obilježja na otoku Jakljanu

1. Odobrava se postavljanje spomen obilježja na otoku Jakljanu.
2. Prihvaća se tekst na spomen ploči.
3. Zadužuje se Upravni odjel za komunalne djelatnosti i mjesnu samoupravu za provedbu ovog zaključka.
4. Ovaj zaključak stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Grada Dubrovnika“.

Predsjednik Gradskog vijeća:
mr. sc. Niko Bulić

Dostaviti:

1. „Službeni glasnik Grada Dubrovnika“,
2. Upravni odjel za komunalne djelatnosti i mjesnu samoupravu, ovdje
3. Udruga „Hrvatski domobran“ Dubrovnik
Josipa Kosora 30, 20000 Dubrovnik
4. Pismohrana

Službene bilješke i materijalni dokazi

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO BRANITELJA

Zagreb, Savska cesta 66
KLASA: 563-04/13-0016/3
URBROJ: 522-05/2-13-16
Zagreb, 9. travnja 2013. godine

SLUŽBENA BILJEŠKA

PREDMET: Masovni grob Jakljan, okolnosti stradavanja prema pisanim izvorima

Obavljeno je pretraživanje i istraživanje dostupnih pisanih izvora koji bi mogli pomoći utvrđivanju okolnosti stradavanja i identifikaciji prema događaju žrtava ekshumiranih iz masovnog groba na Jakljanu (214 posmrtnih ostataka)

Preliminarna polazišta u istraživanju bili su :

- 1) Nađazi ekshumacije prema kojima je evidentno da su među žrtvama bili njemački vojnici-ratni zarobljenici. Između ostalog, pronađena je pozlačena kopča opasača kakve su nosili pripadnici njemačke ratne mornarice. S obzirom da su među predmetima pronađenim prilikom iskopavanja nađene i dvije pločice s čitkim imenima vojnika i šiframa njihove vojne pripadnosti, u daljnjoj će se obradi moći utvrditi i jedinica ili jedinice kojoj su pripadale te dvije žrtve.
- 2) Preliminarne izjave [REDACTED] u to vrijeme pripadnika jedinica JA, koji ima izravne spoznaje. Prema njegovim spoznajama riječ je o zarobljenim pripadnicima 3. bataljuna mornaričke pješadije južnog Jadrana, koji su nakon zarobljavanja u Puli prevoženi prema jugu u jedrenjacima i jednom brodu. Brod je navodno zaustavljen na Korčuli da bi nekoliko dana poslije zarobljenici s tog broda bili odvezeni prema otočju Jakljan i tamo likvidirani, dok su jedrenjaci navodno nastavili put prema Boki i Tivtu, gdje su ratni zarobljenici ostali u radnim logorima. [REDACTED] je (privremeno?) odustao od davanja šireg iskaza, koji bio iznimno koristan za rekonstrukciju događaja, jer ga pisani izvori gotovo u potpunosti potvrđuju.
- 3) Pisano svjedočenje bivšeg pripadnika ratne mornarice NDH [REDACTED] prema kojem su žrtve masovnog groba na Jakljanu njemački ratni zarobljenici (mornari) i dio zarobljenih pripadnika oružanih snaga NDH koji su morskim križnim putevima dopremani u Lumbardu na Korčuli. Dio njih je krajem svibnja / početkom lipnja navodno ukrcao na brod (prema [REDACTED] 102 ratna zarobljenika) i odvezen na Jakljan na pogubljenje, dio ih je ubijen i bačen u Bultinu jamu kod Lumbarde. To je svjedočenje, uz istraživanja udruge Hrvatski domobran iz Dubrovnika, bilo osnova za utemeljenu sumnju slijedom koje su provedeni otkopavanje i ekshumacija na Jakljanu.

Službene bilješke i materijalni dokazi

Nalazi istraživanja pisanih izvora

Za potrebe našeg slučaja kontaktirano je više povjesničara koji se bave ovom tematikom i pretražena povijesna literatura - njemačka, bivša jugoslavenska, hrvatska koja sadrži čitav niz korisnih vojnih dokumenata i iskaza preživjelih njemačkih ratnih zarobljenika pomoću kojih se mogu rekonstruirati okolnosti zarobljavanja, daljnjeg postupanja i djelomične likvidacije njemačkih vojnika, koji su se po obavijesti o kapitulaciji 7. svibnja 1945. u Puli bezuvjetno predali jedinicama Jugoslavenske armije.

Službene bilješke i materijalni dokazi

Zbornik dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu Jugoslavenskih naroda (dokumente uredio puk. Fabljan Trgo, izdavač Vojnoistorijski institut, Beograd 1962;

Dr Uroš Kostić: *Oslobođenje Istre, Slovenačkog primorja i Trsta 1945*, (izdavač Vojnoistorijski institut, Beograd 1968),

Mate Šalov: *Četvrta dalmatinska splitska brigada* (izdavač Institut za historiju radničkog pokreta Dalmacije, Split 1980)

Darko Dukovski: *Povijest Pule* (izd. Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika, Pula, 2011)

Ivan Grah: *Istarska crkva u ratnom vihoru (1943-1945)* (izdavač IKD Juraj Dobrila, Pazin 1998)

Nikola Anić : *Njemačka vojska u Hrvatskoj 1941-1945* (izdavač Hrvatski institut za povijest, Zagreb 2002.)

Dr. Karl Hnilicka: *Das Ende auf dem Balkan 1944-1945*, Studien und Dokumenten zur Geschichte der Zweiten Weltkriegs , (izdavač Musterschmidt-Verlag, Goettingen, 1970.)

Roland Kaltenecker: *Titos Kriegsgefangene*, (izdavač Leopold Stocker Verlag Graz- Stuttgart)

Za utvrđivanje okolnosti događaja, osobito za identifikaciju postrojbi, znakovlja opreme i drugih materijalnih nalaza, također je korisno elektroničko izdanje leksikona Weermachta (www.lexikon-der-wermacht.de) i slični siteovi.

Širenje istraživanja na arhive za potrebe našeg slučaja nije potrebno. Tim više što se dokumenti koji bi po svojoj prirodi mogli izravno pomoći utvrđivanju okolnosti smrti i identifikaciji po događaju žrtava iz masovnog groba na Jakljanu nalaze u Arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu, koji je vrlo

Službene bilješke i materijalni dokazi

selektivan u izdavanju odobrenja, a prema navodima povjesničara koji su se bavili ovim temama, sva osjetljivija dokumentacija je ionako „počišćena“. A ono što je dostupno već je uglavnom objavljeno u knjigama i zbornicima.

Skica okolnosti stradavanja i identifikacije prema događaju prema raspoloživim pisanim dokumentima

Zarobljavanje- U završnim operacijama u Istri, jedinice Jugoslavenske armije su početkom svibnja 1945. godine dovele Pulu u okruženje. U Puli i okolici tada su se- nakon kapitulacije Italije, a uslijed povlačenja i pregrupiranja njemačkih snaga- nalazili dijelovi 237 pješačke divizije njemačke vojske (osnovana je u Pragu u jesen 1944., a velikim se dijelom sastojala od preživjelih iz bitke za Staljingrad i novomobiliziranih vojnika), kao i dijelovi njemačkih mornaričkih snaga (koje su prethodno bile razmještene na Egejskom moru i u Italiji), a zapovjednik grada je bio kontraadmiral Georg Waue.

Kako se obruč jedinica JA oko Pule steže, dio njemačkih vojnika se pokušava probiti prema Trstu (uglavnom pripadnika 237 divizije), dok se (uglavnom) pripadnici njemačke ratne mornarice sa kontraadmiralom Wauem povlače u vojnu utvrdu Muzil, s jedne strane očekujući morski transport i predaju savezničkim jedinicama u Trstu, a s druge strane ulaze u pregovore sa predstavnicima JA, koji traže bezuvjetnu predaju. Kontraadmiral Waue najprije odbija bezuvjetnu predaju, no nakon obavijesti o kapitulaciji Njemačke, biva prisiljen prihvatiti bezuvjetnu predaju 7. svibnja. Osim zarobljavanja svih vojnika iz Muzila, jedinice JA zarobljavaju i velik dio pripadnika 237. divizije koji su se pokušali probiti iz Pule. Prema izvorima JA u Puli je zarobljeno je oko 2200 njemačkih vojnika. Već 8. svibnja ubijen je kontraadmiral Waue i više desetaka zapovjednika, a u sljedećim danima ubijeno je više desetaka zarobljenih njemačkih vojnika. Zbog nužnosti pražnjenja Pule do 12. svibnja (Pula postaje zona A), njemački ratni zarobljenici bivaju premješteni u sabirni logor u hangaru u Valturi. Dio tih ratnih zarobljenika je kasnije prevezen je brodovima u Dalmaciju, a dio je prema nekim indicijama navodno završio u istarskim rudnicima. Žrtve čiji su posmrtni ostaci pronađeni na Jakljanu s velikom vjerojatnošću pripadaju njemačkim ratnim zarobljenicima koji su 18. Svibnja 1945. godine iz Valture upućeni prema Verudeli, a potom brodovima upućeni prema Splitu.

Morski put – Na duhovnu subotu 19. Svibnja 1945, četiri jedrenjaka sa njemačkim ratnim zarobljenicima, na svakome oko 200 ljudi, kreću prema Splitu. (Kasnije je brodovima u Dalmaciju prevezeno još 500-tinjak njemačkih ratnih zarobljenika iz Pule). Nakon cca 8 dana plovidbe jedrenjaci sa zarobljenicima dolaze u Split, tamo su ostali jedan dan, no prije nastavka puta izdvojeno oko 200 ljudi i ukrcano na novi brod, bez jedara. Tri jedrenjaka i brod bez jedara kreću prema Dubrovniku, no kada su već doplovili do vrha Korčule, brod bez jedara se vratio natrag i nestao im iz vidokruga. Ratni zarobljenici s tri jedrenjaka stigli su u Dubrovnik (cca 29-30 svibnja), gdje su bili upućeni na rad u dubrovačkoj luci. Nakon nekoliko dana vidjeli su kako u luku uplovljava onaj brod bez jedara, no bez ratnih zarobljenika, a na brodu je bila hrpa njemačkih vojnih uniformi. Dva tjedna kasnije, dakle negdje sredinom lipnja, između njemačkih ratnih zarobljenika koji su radili u dubrovačkoj luci

Službene bilješke i materijalni dokazi

izdvojeno je opet oko 200 ljudi, potom je u luku uplovio isti onaj taj brod bez jedara (zvali su ga Todeskommando- Predodređeni za smrt), zarobljenici su ukrcani i niti jedan više nikada nije viđen.

Zaključak

Prema datumu (početak lipnja), prema broju žrtava (dvjestotinjak), prema svjedočenjima preživjelih njemačkih ratnih zarobljenika iz Pule objavljenim u knjizi dr. Karla Hnilicke *Das Ende auf dem Balkan 1944-1945*, prema preliminarnom iskazu [REDAKTIRANO], prema nekim nalazima s ekshumacije (kopča s opasača njemačke ratne mornarice), posmrtni ostaci pronađeni na Jakljanu, vrlo je velika vjerojatnost da posmrtni ostaci pronađeni na Jakljanu pripadaju onim njemačkim ratnim zarobljenicima iz Pule, koji su izdvojeni u Splitu i ukrcani na taj drugi brod bez jedara. Svi navodi rekonstrukcije okolnosti stradavanja slijedom pisanih izvora mogu se poduprijeti pisanim iskazima i dokumentima objavljenim u navedenoj literaturi.

Da bi se otklonile sve dvojbe oko utvrđivanja okolnosti stradavanja i identifikacije prema događaju bilo bi potrebno:

- utvrditi kojim su postrojbama pripadali Albert Boger i August Oehlker, čije su identifikacijske pločice pronađene prilikom ekshumacije
- utvrditi što se događalo na Korčuli sa tim brodom bez jedara i sa zarobljenicima koje je dovezao. Postoji živa svjedokinja koja je voljna razgovarati.
- pokušati nagovoriti [REDAKTIRANO] na razgovor pod uvjetom anonimnosti

Za upotpunjavanje saznanja o njemačkim ratnim zarobljenicima u Puli, koja bi nas mogla dovesti i do drugih masovnih grobnica bilo bi korisno:

- proširiti saznanja o njemačkim zarobljenicima koji su u lipnju 1945. radili u dubrovačkoj luci
- obaviti razgovor sa povjesničarom i pripadnikom istarskih partizanskih jedinica Hermanom Buršićem. Trenutačno oporavlja od ozljeda zadobivenih pri padu, kroz neko vrijeme bi ga trebalo zamoliti za razgovor.

Prijedlog daljnjeg postupanja:

Nakon prikupljenih dodatnih informacija izraditi kratku promemoriju o okolnostima stradavanja i identifikaciji prema događaju žrtava pronađenih na Jakljanu, koja će biti u potpunosti poduprta dokazima iz pisanih izvora, usmenih svjedočanstava ili materijalnih nalaza, u dovoljnoj mjeri da otkloni sve eventualne sumnje i dvojbe budućeg Povjerenstva ili drugih zainteresiranih oko okolnosti stradavanja i identifikacije po događaju.

Bilješku sastavila : Višnja Starešina

„Komunistička doktrina“

Moša Pijade, (na prvom zasjedanju AVNOJ-a održanom u Bihaću, studeni 1942.):

“Potrebno je zato stvoriti toliko mnogo beskućnika, da ovi beskućnici budu većina u državi.

Stoga mi moramo da palimo. Pripućaćemo pa ćemo se povući. Nemci nas neće naći, ali će iz osвете da pale sela. Onda će nam seljaci, koji tamo ostanu bez krova, sami doći i mi ćemo imati narod uza se pa ćemo na taj način postati gospodari situacije. Oni koji nemaju ni kuće ni zemlje ni stoke,

brzo će se i sami priključiti nama, jer ćemo im obećati veliku pljačku. Teže će biti sa onima koji imaju neki posed. Njih ćemo povezati uza se predavanjima, pozorišnim predstavama i drugom propagandom. Tako ćemo postepeno proći kroz sve pokrajine.

Seljak koji poseduje kuću, zemlju, stoku, radnik koji prima platu i ima hleba, nama ne vredi.

Mi od njih moramo načiniti beskućnike, proletere. Samo nesrećnici postaju komunisti, zato mi moramo nesreću stvoriti, mase u očajanje baciti, mi smo smrtni neprijatelji svakog blagostanja, reda i mira.”

(Dokument se nalazi u Arhivu vojnotstorijskog instituta u Beogradu u spisu Štaba vrhovne komande (JVVO) - Četnička arhiva, pod oznakom K-12, 30/12.)

Vojnički remen

„Antifašizam-paravan za likvidaciju“

Povjesničar dr.sc. Trpimir Macan, dugogodišnji urednik u Hrvatskom leksikografskom zavodu (iz uvodnog teksta knjige „Dubrovačke žrtve“, dr.sc. Hrvoja Kačića, studeni 2010. Zagreb;) u raspravi „Listopadske prijelomnice i povjesno istraživanje“ dr Macan definira:

„Antifašizam je postao paravanom za likvidaciju svijesnih i aktivnih nacionalnih snaga, a ratovanje na strani Saveznika upotrebljivom međunarodnom iskaznicom i alibijem za diktatorsku samovolju, za uzurpirano tumačenje povijesti“.

Ručni sat

„Kontaminirajući mentalitet titoističke ideologije“

Prof. dr. sc. Hrvoje Kačić, autor knjige „Dubrovačke žrtve“, (u zadnjem poglavlju svoje knjige pod naslovom „Završna razmatranja“)

„Pobjedom jugokomunizma na ovim prostorima, kada su prestali oružani sukobi, rasplamsao se krvavi teror nad hrvatskim narodom. Umjesto liječenja rana, oplakivanja mrtvih i nestalih, nastupilo je vrijeme mržnje, osвете, ubojstava bez jasnih povoda, bez suda, suđenja, svjedoka, bez dokaza i argumenata, a sve u ime naroda! Kontaminirajući mentalitet koji se obrušio na Hrvatsku pobjedom stalinističke i titoističke ideologije 1945. godine svoj je recidiv manifestirao ubijanjem civilnog stanovništva i branitelja svojih domova i ognjišta agresijom na Hrvatsku 1991. godine.

Časnički prsten - pečatnjak

„Neshvatljiv ‘jugokomunistički teror’“

Književnik Stijepo Mijović Kočan, (na promociji knjige „Dubrovačke žrtve“ siječanj 2009.)

„Neshvatljiv ‘jugokomunistički teror’ nakon ulaska partizana u nj u listopadu 1944. potvrđuje tvrdnju da je upravo tu na Orsuli, visokoj stijeni iznad mora, istočno od Grada, započelo sve ono što se kasnije događalo nakon ‘oslobođenja’ čitave zemlje i nakon Bleiburga’: silna mučenja i ubijanja pobijedenih vojnika i civila. Notorna je činjenica da je u jugokomunistički režim od početka bila snažno infiltrirana velikosrpska ideja amnestiranih četnika, koji su kokarde na kapama zamijenili petokrakama, nastavivši isti posao - pobiti sve Hrvate, a najlakše je to bilo tako da im se nalijepi etiketa ustaša“

Vojnička pločica

„Nevinost komunizma“

Željko Kulišić, (nakon otkrivanja i ekshumacije na Jakljanu, u veljači 2013. godine)

Poslije otkrivanja stratišta na Jakljanu, potpuno jasno je ponašanje samozvanih antifašista, koji su svo vrijeme reagirali histerično, želeći očuvati ‘nevinost’ omiljenog im komunizma.

Međutim, stravične slike zločina protiv čovječnosti, razotkrile su pravo lice i naličje komunističke partije u koju su se bezpogovorno zaklinjali, kao i zločinačku prirodu njihovog ideologa i vođe J.B.Tita. On je svoje istomišljenike vodio nevidljivom snagom kroz krugove zločina i mržnje, dulje od pola stoljeća, a usudujem se reći, i sve do današnjih dana.

„Komunistički sustav posijao je više žrtava nego su to učinila prethodna dva“

Msrgr. Mate Uzinić, biskup dubrovački, (na komemoraciji održanoj 01. ožujka 2013. na Domobranskom groblju u Gospinom polju u Dubrovniku)

„Ovom komemoracijom i sprovednom molitvom želimo ispuniti svoju dužnost kršćanskog pokapanja mrtvih, ali i još jednom na konkretnom primjeru upozoriti na razmjere zla koji su se događali na ovim našim prostorima za vrijeme drugog svjetskog rata i osobito, nažalost poraća. Ovo ne kažem zato što smatram da je komunistički sustav bio gori od nacističkog i fašističkog – previše je tu sličnosti da bismo mogli reći tko je gori – nego zato što je komunistički sustav nakon 18. Listopada 1944., počevši od Orsule, preko Dakse, vidimo i Jakljana, Mljeta i osobito Korčule, posijao puno više žrtava nego su to na ovom našem području učinila prethodna dva.“

REPUBLIKA HRVATSKA
ŽUPANIJSKO DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO
U DUBROVNIKU

Broj: KN-DO-8/09
Dubrovnik, 19. veljače 2014.
VC/VC

HRVATSKI DOMOBRAN DUBROVNIK

Josipa Kosora 30
DUBROVNIK

U svezi vašeg dopisa broj 08/2014 od 18. veljače 2014. i traženja informacija o postupanju po vašoj kaznenoj prijavi od 15. svibnja 2009., protiv više nepoznatih počinitelja kaznenog djela na štetu više stotina žitelja Dubrovnika i njegove šire okolice, možemo vas izvijestiti da je Županijsko državno odvjetništvo u Dubrovniku, zajedno s Policijskom upravom Dubrovačko-neretvanskom, i prije podnošenja vaše kaznene prijave, od 2007. do 2012. provodilo izvide za utvrđivanje pod kojim su okolnostima u vremenu 1943. do 1945. ubijen veći broj osoba, na području sadašnje Dubrovačko-neretvanske županije.

Tijekom provođenja tih izvida, u vezi ubojstava na otoku Korčuli, obavljani su razgovori sa osobama za koje se smatralo da o istim događajima imaju saznanja, i tijekom istih se nije došlo do podataka o sada živim počiniteljima, nalogodavcima ili izvršiteljima kaznenih djela, niti imenima svjedoka koji bi o istom imali neposredna ili posredna saznanja, a temeljem kojih bi bilo osnova za poduzimanje kaznenog progona protiv određene osobe, za određeno kazneno djelo.

Kazneni progon i eventualni kazneni postupak može se pokrenuti samo protiv živih počinitelja kaznenog djela.

U odnosu na traženu informaciju o ekshumaciji posmrtnih ostataka ljudskih kostiju na otoku Jakljan 2013., Policijska uprava Dubrovačko-neretvanska nastavlja provođenje izvida za utvrđivanje okolnosti stradavanja nepoznatih žrtava na otoku Jakljan.

ZAMJENIK
ŽUPANIJSKOG DRŽAVNOG ODVJETNIKA

Vlatko Cibilić

LIBERTAS

Domobrani na Srđu 1. listopada 2012.

Tijekom svoje burne prošlosti Dubrovnik je prednjačio, bio prvi, bio najbolji, perjanica trgovine i pomorstva, graditeljstva i umjetnosti, diplomacije i suverenosti onodobnog svijeta. Dvaput se slobodarska zastava Libertas skidala s Orlandova stupa, prvo, pri ulasku Francuza 1806., a drugi puta prilikom ulaska tzv. "komunističkih osloboditelja" listopada 1944. godine.

Jedni su ukinuli Republiku, a drugi prekinuli mnoge živote Dubrovčana. Nakon ulaska Francuza Republika se više nikad nije obnovila, dok 'partizani' tijekom pola stoljeća vladavine, nisu izdali svoje nalogodavce i izvršitelje, nisu odali niti jednu masovnu grobnicu ili stratište gnjusnih zločina na širem dubrovačkom području.

Za počinjene zločine nitko nikad nije odgovarao, iako je u Dubrovniku dugo vremena ležala tužba protiv 'nepoznatih počinitelja' za nebrojene zločine počinjene na širem dubrovačkim području tijekom i nakon II svjetskog rata. Međutim, nakon nedavnog otkrivanja ostataka likvidirane 214-ice zarobljenika na Jakljanu, a na naše opetovane zahtjeve konačno smo dobili odgovor od Županijskog državnog odvjetništva u Dubrovniku u kojem ističu sljedeće (citat): "Tijekom provođenja tih izvida, nije se došlo do podataka o sada živim počiniteljima,

nalogodavcima ili izvršiteljima kaznenih djela, niti imena svjedoka koji bi o istom imali neposredna ili posredna saznanja, a temeljem kojih bi bilo osnova za poduzimanje kaznenog progona protiv određene osobe, za određeno kazneno djelo"...

Unatoč svemu, članovi i vodstvo Udruge sustavno istražuje, pronalaze štute i nedostupne dokaze, te obilježava brojna stratišta na širem

dubrovačkom području. U proteklih petnaestak godina izrađena su i postavljena Spomen obilježja na Domobranskom groblju, na Orsuli, pored jame Vranina iznad Vela Luke i u Slanome. Ovih dana dobili smo i zadnju suglasnost Gradskog vijeća Grada Dubrovnika za postavljanje Spomen obilježja na otoku Jakljanu, gdje smo u veljači 2013. uz pomoć predstavnika specijalnih postrojbi Ministarstva branitelja RH i PU DNŽ, obavili iskapanja na 'dotada' strogo čuvanoj tajni, mjestu likvidacije po završetku II svjetskog rata. Krajem prošle godine obišli smo lokalitet na predjelu Butina pored Lumbarde na Korčuli. Usporedo smo uputili zahtjev Ministarstvu branitelja za pomoć pri iskapanju 'vjerojatno najvećeg stratišta na dubrovačkom području'. O Bultini će zasigurno biti još riječi, jer uvjereni smo kako baš ta jama krije najveću tajnu o brojnim nestancima domoljuba sa šireg dubrovačkog područja, od Konavala do Pelješca i dubrovačkog zaleđa.

Izvršitelji i nalogodavci su poznati, vrijeme je da ih se konačno privede pravdi i osudi za strašne zločine. Ako su mrtvi, imaju svoje ime i prezime. Uostalom, Rezolucija Vijeća Europe i Deklaracija Hrvatskog Sabora to i nalaže i 'osuđuju' sve totalitarne režime, a posebno komunistički, jedan od najokrutnijih režima dvadesetog stoljeća.

ORSULA

O 'krvavom komunističkom piru' na stratištu Orsula nad trinaesticom domobrana ne bi se nikad doznalo da se četrnaesti, Marko Trtoman nije oslobodio žice kojom je bio svezan i neopazice se izvukao iz barake podkraj listopada 1944. godine. Na predjelu zvanom Orsula, likvidirana je grupa mladih Konavljana, tek mobiliziranih pripadnika hrvatske vojske. U noći 19. listopada 1944. nesretne su domobrane iz zatvora u Karmenu ukrcali u kamione i odveli na Orsulu, gdje su ih smjestili u drvenu baraku na proširenju, te ih po dvojicu izvodili, klali i bacali preko zida niz padinu. Danima nakon tog strašnog zločina mrtva

su tijela plutala po moru, podno gradskih mira. Partizanski zločin na Orsuli bio je zapravo preteča Bleiburga i svih Križnih putova za stotine tisuća likvidiranih Hrvata u Titovoj umjetnoj tvorevini, koja ne zavrijeđuje ni ime joj spominjati.

Udruga Hrvatski domobran u neposrednoj blizini mjesta počinjenja zločina podigla je Spomen ploču 1996., a 2007. godine se postavila rešetkasta inox konstrukcija s domobranskim obilježjima, dok se prvotna ploču zamjenila novom. Svake godine se 19. listopada komemorira na Orsuli uz tihu molitvu, polaganje vijenaca i paljenje svijeća.

VRANINA

Jama Vranina, nalazi se na zapadnoj strani rta Vranine u Općini Vela Luka na nadmorskoj visini od 60 metara uz greben prema Poplatu. Sam otvor jame veličine je 12 m. U jami je speleološkim istraživanjima iz 1999. i 2004. godine pronađeno mnoštvo ljudskih kostiju i lubanja. Zbog dugog protoka vremena zasada se ne može utvrditi točan broj ubijenih ljudi. Prema šturim kazivanjima mještana, koji su više od pedeset godina šutali 'ko zaliveni', ili onih koji su osjećali grižnju savjesti, pa su ponešto ipak ispričali, može se ustvrditi kako je ubijeno najmanje 70 ljudi, a procjene se penju i do 3 stotine likvidacija nepoćudnih Hrvata.

Prve žrtve bile su s otoka Korčule, dok su kasnije, partizani dovodili ubičenike iz Konavala, Dubrovnika, Stona i s Pelješca. Sigurno je kako se jama koristila za masovnu grobnicu, gdje su se pogubljenja događala najčešće noću. Nesretnike bi dovozili barkom iz Vele Luke, zatim su ubijani tupim predmetima ili živi bacani u utrobu jame. 'Prednost' takovih i sličnih jama je u tome, što se nije trebalo kopati grobne rake, već se nesretnike 'jednostavno ubacivalo'.

Udruga HD od 2009., hodočasti svake zadnje subote u mjesecu studenom. Ujesen 2010. godine postavili smo

Spomen obilježje, godinu kasnije izgradili smo oltar, a ove godine potaknuli smo inicijativu i zatražili od vodstva Općine Vela Luka, da se prostor oko jame proglasi zaštićenim Spomen područjem Općine. Bit će teško ali ustrajat ćemo...

JAKLJAN

Na zapadnom dijelu otoka Jakljana tijekom veljače 2013. godine obavljena je ekshumacija čak 214-oro zemnih ostataka likvidiranih vojnika i mornara. Iako se prvobitno predmnijevalo o 102-je žrtava komunističkog zločina, potvrdila su se kazivanja svjedoka o brojnim deportacijama i egzekucijama na Jakljanu, obavljenih nakon završetka Drugog svjetskog rata. Tamo su uglavnom dovođili zarobljenike zatočene na Korčuli, koja je od jeseni 1944. postala sabirni centar svim protivnicima i neprijateljima komunističkog režima. Na Korčulu su tako brodicama dopremani i njemački mornari i zrakoplovci, koji su se predali u Istri i oko Trsta, zatim hrvatski vojnici i mnogobrojni civili sa šireg dubrovačkog područja, koji su prema brojnosti iskopanih ostataka, također završili na stratištu Jakljana. Međutim, prema pouzdanim iskazima svjedoka, zloglasna UDB-a je na Jakljanu nastavila s ubijanjem nepoćudnih Hrvata sve do 1951. godine, a prijava poslove obavljali su nama znani lokalni ubojice-izvršitelji. Stoga, za nas u Udruzi, nema misterije oko brojke od 214 žrtava s Jakljana.

Povijest domobranstva Za Hrvatsku – uvijek!

U sklopu Programa obilježavanja Dana dubrovačkih branitelja i Feste svetog Nikole Udruga ratnih veterana Hrvatske, Hrvatski domobran Dubrovnik, organizirana je u Samostanu Sv. Klare dana 5. prosinca 2013. svečana Akademija povodom obilježavanja 145. obljetnice hrvatskog domobranstva.

Toga dana 1868. godine Hrvatski je sabor usvojio Zakon o domobranstvu kao dio Hrvatsko-Ugarske nagodbe i zakonskog sustava Austro – Ugarske monarhije čime su vidljivo povećana hrvatska prava i iznova naglašena hrvatska državnost.

Nakon dugotrajnih i teških pregovora usvojeni su temeljni hrvatski zahtjevi koji uključuju služenje vojnog roka Hrvata u Hrvatskoj, izobrazbu na hrvatskom jeziku, utemeljenje kadetske škole i domobranske akademije, te obvezna hrvatska imena za sve hrvatske vojne postrojbe. Službeni naziv novoosnovane hrvatske vojske bio je Carsko Hrvatsko domobranstvo, a posebno domobransko okružje Hrvatske i Slavonije dobiva uz austro-ugarske insignije i hrvatsku trobojnicu te hrvatski grb. Obuhvaća cijelo oze-

mije Kraljevine Hrvatske i Slavonije, a od 1880. imalo je 83. i 84. brigadu s pukovnijama u Zagrebu, Karlovcu, Sisku, Osijeku i Varaždinu. Budući je Dalmacija prigodom ustavno pravnog preoblikovanja Austro – Ugarske države u personalnu uniju potpala pod austrijski dio, uvođenje domobranstva teklo je vrlo sporo. Tako su od 1872. do 1883. u Dalmaciji osnovane četiri domobranske bojne: 79. gornjodalmatinska-zadarska, 80. srednjodalmatinska-splitska, 81. južnodalmatinska-dubrovačka i 82. bokokotorska.

U povijesti ovih prostora ostaje zabilježeno kako Hrvatska vojska nikada nije vodila osvajačke ratove, već je oduvijek bila orijentirana na obranu domovine i tako od davnina stvarala temelje domobranstva. Zauvijek će se pamtili imena hrvatskih banova Derenčina, Berislavića i Šubića Zrinskog koji su hrabro pali u presudnim bitkama za opstanak hrvatskog naroda. O dubokoj utemeljenosti domobranstva u hrvatskom narodu svjedoči i hrabrost hrvatskih postrojbi pod vodstvom bana Josipa Jelačića, kao i značajni uspjesi domobrana pod zapovjedništvom

Josipa Filipovića u borbama za oslobađanje od turske vlasti.

Tijekom I. svjetskog rata hrvatske domobranske postrojbe ističu se u glasovitoj bitci u Galiciji u kojoj je 42. domobranska divizija, radi pokazane hrabrosti i sposobnosti nazvana "Vražja". Stoga su hrvatski zapovjednici zauzimali najviše položaje u austro-ugarskoj vojsci. Feldmaršal Borojević je zapovijedao Grupom armija, general Uzelac Ratnim zrakoplovstvom, a admiral Njegovan Ratnom mornaricom.

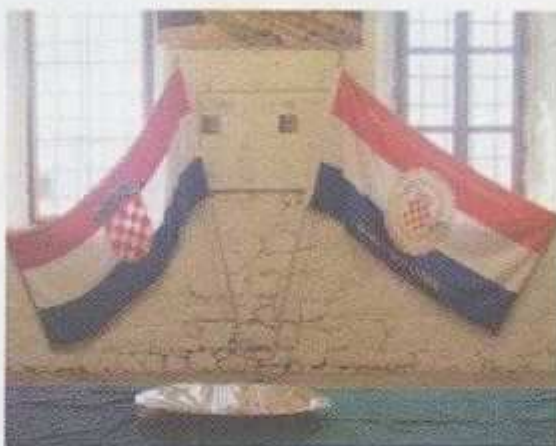
Osnivanjem Države SHS, nakon što je Hrvatski sabor 29. listopada 1918. prekinuo sve sveze s Austro-Ugarskom državom, domobranstvo je bilo njena službena i

jedina vojska. Pod zapovjedništvom pukovnika Slavka Kvaternika domobranske snage porazile su i natjerale na povlačenje mađarsku vojsku koja je pokušala okupirati Međimurje. Visoku nacionalnu i državotvornu svijest vojnici domobranstva iskazali su u Zagrebu 5. prosinca 1918. sudjelujući u demonstracijama protiv ujedinjenja u velikosrpsku Kraljevinu SHS. Tom prigodom od strane srpske žandarmerije

ubijeno je dvadeset domobrana, a nove vlasti su donijele odluku o raspuštanju Hrvatskog domobranstva.

Stvaranjem Nezavisne Države Hrvatske 1941. godine domobranstvo je postalo okosnicom njene regularne vojske, a obuhvaćalo je kopnenu vojsku, mornaricu i zrakoplovstvo. U prvoj godini postojanja NDH utemeljeno je Ministarstvo domobranstva i za prvog ministra postavljen Slavko Kvaternik, koji je okupio bliske suradnike i prijatelje iz Prvog svjetskog rata te zajedno s njima izvršio zadaću osnutka novog hrvatskog domobranstva. Generala Slavka Štancera postavio je za zapovjednika kopnenih snaga, kapetana Vladimira Krena imenovao zapovjednikom zračnih snaga, a kontraadmirala Gjura Jakčina mornarice, dok je generalima proglasio Vilka Begića, Vladimira pl. Laxu i Ivana pl. Perčevića. Redovitim godišnjim novačenjem i pozivanjem na vojne vježbe pričuvnika, domobranska se vojska povećavala te je 1943. brojila oko 100 000 pripadnika.

Povijestno značenje za obnovu domobranstva nakon prekida od 46 godina, imala je Odluka o ustroju

domobranstva koju je donio predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman 24. prosinca 1991. Po toj odluci, domobranstvo je poseban dio Hrvatske vojske, ustrojava se na teritorijalnom načelu, a čine ga sve prostorne postrojbe pričuvnog sastava kao i one novoustrojene. Danom stupanja na snagu ove odluke vojni obveznici, pripadnici dotadašnje Narodne zaštite, prevode se u postrojbe Domobranstva. Tijekom Domovinskog rata dale su veliki doprinos povijesnim dosezima Hrvatske vojske, ostajući u njenom sastavu do preustroja 2003. kada se Domobranstvo ukida.

Domobranstvo na dubrovačkom području ima dugu tradiciju koja je započela 1881. godine osnivanjem 81. južnodalmatinske-dubrovačke bojne. Dubrovnik je već 1831. imao vojničko groblje koje nakon osnutka domobranstva nosi ime Domobrantsko groblje. U listopadu 1944. partizani ga uništavaju i devastiraju te pretvaraju u stratište na kome su ubijeni mnogi hrvatski domoljubi.

Tijekom I svjetskog rata Dubrovčani u sastavu domobrantskih postrojbi sudjeluju u borbama na mnogim europskim bojištima. O tom vremenu svjedoči sačuvani drveni kip, nazvan "Željezni domobranac", koji je služio u svrhu prikupljanja novčanih priloga za Fond pomoći udovicama i siročadi poginulih domobrana tijekom I svjetskog rata. Izrađen je u obrtničkoj školi u Splitu te svečano otkriven u Dubrovniku prigodom proslave sv. Vlaha 1916. Danas se čuva u Muzeju suvremene povijesti Dubrovačkih muzeja.

Razmjerno broju stanovnika dubrovački kotar dao je jedan od najvećih doprinosa izgradnji hrvatskih oružanih snaga u II svjetskom ratu. U svibnju 1941. godine NDH preuzima vlast u Dubrovniku gdje je uspostavljena Velika župa Dubrava. Do konca 1941. u Dubrovniku djeluju 1. bojna 14. pukovnije, Lučko zapovjedništvo s četiri lučka

poglavarstva, te Krilno zapovjedništvo kojem su podčelnjena dva oružnička voda. U tom razdoblju iz Dubrovnika je u redove hrvatske vojske primljeno 127, a tijekom 1942. još 130 časnika. U danima kapitulacije Italije na ovom području nalazi se 1. bojna 14. pješačke pukovnije i Stožer 6. pješačke divizije kojem su podređene mostarska i dubrovačka posadna satnija, 3. satnija 3. samovodne bojne, Domobrantska dobrovoljačka bojna Dubrovnik - Metković i 1. domobrantska dobrovoljačka pukovnija. Prema izvješću od 7. studenog 1943. godine zapovjedništvo 6. pješačke pukovnije u Dubrovniku brojilo je 116 domobrana i mornara dok je ukupni broj pričuvnika bio 3405, od čega 120 časnika i 369 dočasnika. U borbama tijekom II svjetskog rata te u komunističkim "kolonama smrti" poginula su i stradala 84 hrvatska časnika s dubrovačkog područja.

Domobrantska tradicija nastavlja se na dubrovačkom području i u Domovinskom ratu osnivanjem dvije domobrantske bojne 1992. godine. Prva domobrantska bojna Dubrovnik pohvaljena je od strane Glavnog stožera MORH-a za osobit doprinos u akciji oslobađanja hrvatskog Juga i uspješno držanje iznimno teške crte obrane u Konavoskim brdima.

Uz stalna nastojanja na očuvanju domobrantske tradicije, organiziranje spomen pohoda i održavanja prigodnih komemoracija na brojnim spomen obilježjima, od obnove rada Udruga aktivno sudjeluje u pronalaženju i obilježavanju grobišta poginulih i pogubljenih pripadnika Hrvatske domovinske vojske 1941.-1945. i civila na križnim putovima i drugim stratištima. Kroz pedeset godina krvavog i sustavno provedenog terora komunisti nisu odali nijedno mjesto pogubljenja, masovnu grobnicu, ni stratište, a kamoli da bi obilježili mjesta gnjusnih zločina na širem dubrovačkom području.

Umjesto zaključka, naš sugrađanin, povjesničar dr. sc. Trpimir Macan, koji je u osvrtu na knjigu dr Hrvoja Kačića, „Dubrovačke žrtve“ izrekao sjajnu misao:

„Antifašizam doista treba poštovati i cijeniti, ali samo u odnosu na one kategorije koje nisu bile povezane s

komunističkim sustavom. Također, treba respektirati i sve one komuniste, koji su zbog vlastitih korjena i sljedništva, ali i stečenog iskustva, smogli snagu, te se doista distancirali od zala počinjenih u ime tog svjetonazora....”.

Središnji križ na Domobranskom groblju

Zaključak

Obljetnice, komemoracije, spomendani. Trenutci sjećanja na nepobrojane žrtve u trajnoj borbi za slobodu i neovisnost jedine nam Domovine. Za nas Dubrovčane dva su mjeseca u godini posebno sjetna. Svibanj i listopad. Ili obratno. Svejedno, u pitanju su tragična ratna i poslijeratna razdoblja iz Domovinskog rata 1941-45. i 1991-95. godine.

Listopad 1944. Jedan je od najdramatičnijih u dubrovačkoj povijesti uopće, a vezan je s ulaskom tzv 'osloboditelja' u Dubrovnik, kada su počinjeni nezapamćeni zločini nad do danas neutvrđenim brojem razoružanih vojnika, domobrana i ustaša, svećenika i civila, ubijenih od Orsule i Dakse, Domobranskog groblja i Montovjerne, sve do Korčule i Jakljana.

Svibanj 45. Podsjetnik na nepregledne kolone smrti. Križni put Hrvata. Progoni i likvidacije stotine tisuća nevinih žrtava na grobištima Bleiburga, Dravograda, Macelja, Kočevskog roga, Jazovke, Barbarina rova, Tezna,...

I opet listopad, 1.10.1991. Agresija Srba, Crnogoraca, četnika, rezervista, dragovoljaca i JNA na hrvatski jug i Dubrovnik. Kolone izbjeglica, blokada s mora i s kopna, tri mjeseca Grad je bez hrane, struje, vode, goriva, naoružanja. Patnja i smrt posvuda. Povijest se ponavlja. Dokad tako...

Ne bih rekao kako je samo riječ o zlosretnoj sudbini jedne ili više generacija. Ima tu i nešto više. Izdaja, podjeljenost, mržnja, nesretno okruženje, hrvatski jal ili puki usud? Svejedno, nema objašnjenja kako se i danas ne mogu obilježiti pojedini grobovi, najbliži se nemaju gdje

pomoliti, zapaliti svijeće, nema nadgrobnog spomena o zločinu, niti o ubijenima. A već četvrt stoljeća imamo svoju, neovisnu i demokratsku Hrvatsku državu.

Daksa i Jakljan puki su izuzetak tvrdnji kako se do dana današnjeg ništa promijenilo nije.

Jer, od tadašnjeg režima nitko nije odgovarao, iako su znana njihova imena. Oni mirno žive i rade u državi protiv koje su se cijeli svoj život borili. Još im je 'na snazi' nepisani zavjet komunističke šutnje, pače, mnogi zločinci uživaju povlastice zbog 'ratnog odstrela Hrvata'.

Uspostavom neovisnosti RH samozvano se prozvaše antifašistima veličajući 'neizbrisiv Titov trag', krvavi zločinački rukopis, kojega su nažalost iskusile brojne generacije Hrvata, a pritajeni komunistički režim pod UDB-inom palicom i dalje prkosí demokratizaciji Hrvatske, stvarajući još veće podjele. Prilog tome je nedavna odluka Predsjedništva Sabora RH o neprihvatanju pokroviteljstva nad komemoracijom na Bleiburškom polju, unatoč od ranije usvojenom obilježavanju Spemendana Bleiburškim žrtvama i svim žrtvama Križnog puta svakog 15. svibnja. Time se obezvrijeđuju sve žrtve stradanja, nijemi svjedoci patnje i stradanja Hrvata.

Stoga je otkrivanje Spomen obilježja u subotu 24. svibnja 2014. godine na otoku Jakljanu tim značajnije, jer se obilježava u sklopu Spemendana na sve žrtve Bleiburga i Križnih putova.

Hvala svim hodočasniciima i crkvenim velikodostojnicima koji su uveličali komemoraciju na Jakljanu, čime su odali počast i ostalima s 'Jadranskog Križnog puta', nevinih žrtvama ubijenim na Daksi, Jakljanu, Mljetu, Korčuli...

Krvavim slovima pisali smo povijest

Neophodno je potrebno da nakon 70 godina po završetku II svjetskog rata sve 'dobro čuvane komunističke tajne' konačno postanu javne i dostupne svima, a sva stratišta istražena i dostojno obilježena. Tako bismo oslobođeni hipoteke totalitarnog komunističkog režima omogućili budućnost 'neopterećenu prošlošću' svima, a posebno mladim naraštajima hrvatske države.

Željko Kullšić

BROŠURA: „JAKLJAN 1945.“

Nakladnik:

Udruga ratnih veterana Hrvatske
Hrvatski domobran Dubrovnik

Urednik:

Željko Kulišić, predsjednik

Članovi uo Udruge:

Miho Pulitika, Nevenko Bilobrk, Vedrana Pešević, Davorka
Šperanda, Božo Sentić, Rajko Šurković, Đuro Lubura jr.,
Mišo Đuraš, Vlaho Margaretić, Zdenka Šljuka.

Fotografije:

Arhiv Udruge Hrvatski domobran Dubrovnik

Naklada:

500 kom

Tiskara Kalisto Bjelovar